

Arendal kommune

Verket *Figurasjon i morgensol II*
henger i 2. etg i Arendal bibliotek.
Foto: Alf-Georg Dannevig / Dannevig Foto

Mylder!

Vekstplan for kunst, kultur, friluft og idrett
2026-2035

Leonard Rickhard, *Figurasjon i morgensol II*, 1995-1997 (Olje på plate og tre).
Verket henger i 2.etg i Arendal bibliotek og inngår i kommunens kunstsamling.
Foto: Alf-Georg Dannevig / Dannevig Foto.

Mylder!

Vekstplan for kunst, kultur, friluft og idrett
2026-2035

Kulturelt selvbilde, Arendal 2026	6
Plan for videre vekst 2026-2035	8
Livskvalitet	12
1.1 Menneskene: Folk i bevegelse gjennom hele livet	14
1.2 Møteplassene: Der fellesskap kan oppstå	16
Tillit og demokrati	18
2.1 Fundamentet: Trygge, selvstendige og kritisk tenkende mennesker	20
2.2 Fellesskapet: Utvikling gjennom fri villighet	22
Bærekraftig vekst	24
3.1 Kunsten: Vilkår for vekst	26
3.2 Naturen: Et sted som blomstrer, igjen og igjen	28
Handlingsprogram for anlegg og områder - friluft, idrett og kulturarena 2026 – 2035	30
Avgrensninger og oppfølging av planen	37
Forankring og inspirasjon	37

Kulturelt selvbylde, Arendal 2026

Arendal har et rikt kulturliv. Det omfatter (i alle fall) syv hundre lag og foreninger, flere tusen organiserte aktiviteter i hele kommunen og et utall muligheter til opplevelse innen kunst, kultur, friluft og idrett – innendørs som utendørs. I sentrum og i nær-områdene er de mange møteplassene viktige for livskvalitet, følelse av fellesskap og tillit til hverandre. Kulturkammeret, barn og ungdoms eget kulturhus, inviterer til utfoldelse med blant annet fritidsklubb, filmlab, bandrom og dansesaler - og ikke minst rommer huset hele kulturskolen.

Arendal har kunstnerisk kraft. En rekke skapende og utøvende kunstnere innen musikk, visuell kunst, litteratur, scenekunst og film bor og arbeider i kommunen. Andre kunstnere bruker egne opplevelser i Arendal eller historiske hendelser i byen som utgangspunkt for sin skapende eller utøvende virksomhet. Arendal er i den sjeldne stilling at en velrenommert kunsthall, Bomuldsfabriken, er en del av kommunens organisasjon. Det gir ekstra kraft til formidling, til å inspirere og lære barn og voksne å se, akkurat som biblioteket fremmer leselyst og lesing. Organiseringen gir også kommunen tilgang på bred kunstfaglig kompetanse. Munken er en viktig etablering som nettverksarena med arbeids- og visningsrom for det frie, profesjonelle kunstfeltet.

Det er byens tradisjon å samles rundt kunst- og kultur-opplevelser. Det går en linje fra etableringen av Arendals Dramatiske Selskab i 1796 og Comediehuset (1811) til både amatørteatret Arendal musikkteater, profesjonelle Agder Nye Teater og videre til dagens tilstrømming til kulturhuset, Canal Street, Arendal Jazzklubb, Munken, Bomuldsfabriken Kunsthall og Studio Spornes. På storslåtte KUBEN ved Langsæ arbeider Aust-Agder Museum og Arkiv (AAMA) med å ta vare på og formidle historien om det som var og er vår felles historie. Der skjer det i et nyskapende samarbeid mellom museum og offentlige og private arkiv, mens flere mindre museer drevet av frivillige også tar vare på viktige deler av Arendals historie.

Kultur og inkludering er ett i Arendal. Sammen med frivilligheten arbeider kommunen med å nå alle med tilbud innen kunst, kultur, friluft og idrett. Kommunens mange flerkulturelle foreninger bidrar til møteplasser og aktiviteter på tvers av nasjonaliteter. Arendal Pride farger byen årlig med viktige arrangementer. Det å kunne bevege og utfolde seg, skape og ha opplevelser i fellesskap betyr mye for god helse og et godt liv. Derfor skal ingen måtte stå på utsiden. I Arendal er det kultursektoren som har ansvaret for fritidskontaktene, som støtter dem som trenger det til «å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre», slik helse- og omsorgstjenesteloven gir alle rett til.

Arendal brenner for bredden i idretten. Vi er stolte av at lag og utøvere fra Arendal har blitt mestere i både NM, EM, VM og OL. ØIF Arendal har i lang tid vært et av landets beste håndballag. Likevel er det bredden og fellesskapet rundt idrettsglede som har motivert idrettslagene, private aktører, kommunen og fylket til å investere stort i anlegg. Så er da også Arendal idrettspark med skøytebanen, Sparebanken Norge Amfi Arendal, andre utendørsbaner, rullskøytebane og turløyper blitt noen av de viktigste møteplassene for barn og unge i kommunen. En rekke baner, haller og turområder i nærmiljøene har den samme funksjonen.

ØIF Arendal Elite og Øyestad IF Håndball går sammen om å lage håndball-camp. Foto: Jan Espen Thorvildsen / ØIF Arendal.

Arendal er en arrangørby. Først ble Arendal en sterk kulturby med gode forsamlingshus med mange frivillige som lærte å få både små og store arrangementer til å gå fint og med en kommuneorganisasjon som skaffet seg mengdetrening utenfor den tradisjonelle offentlige boksen. Så ble Arendalsuka mulig. I dag, 14 år senere (2026), er det få som kan konkurrere med Arendals evne til å håndtere et mylder av arrangement slik byen gjør hvert år i uke 33 i august. Selve byformen gir Arendal et fortrinn: Et kompakt bysentrum med korte avstander, åpne torg og en miks av intimt historisk bymiljø og moderne forsamlingslokaler. Arrangementene i Arendal er også en viktig arena for inkludering. Et godt eksempel er Canal Street, som hvert år mobiliserer 400 frivillige fra alle samfunnslag, mange av dem nye i byen.

Arendal er friluft. Arendal er et sted mange reiser til – og en hel del bosetter seg - for å være ute. Nærheten til Skagerrak, samtidig som selve byen er skjermet av de store øyene, danner slående vakre omgivelser i et mildt og vennlig klima. Topografien har gitt oss en usedvanlig lang kystlinje, som gjør det mulig å bo sjønært for en stor del av befolkningen og dessuten god tilgang til strandsonen for tilreisende. Raet, endemorenen fra siste istid, kommer opp på land i Arendal-Grimstad og har dannet et variert og frukt-

bart landskap. Store deler av skjærgården i Arendal inngår i Raet nasjonalpark (2017) både over og under vann, og Hove er blant regionens mest besøkte tur-, aktivitets- og rekreasjonsområder. Frivillige, som Hoves venner, Buøyas venner og Granestua løype-lag, og dessuten Friluftsrådet Sør sammen med Arendal kommune legger ned et stort arbeid i å formidle, vedlikeholde og utvikle et omfattende nett av turløyper. Overraskende kanskje, for den som kjenner Arendal som sommerby: Kommunen har et stort, sammenhengende nett av løyper i skog og hei, og rett som det er gode skiforhold vinterstid.

Kulturtilbud uten kommunegrenser. På samme måte som mange reiser til Arendal for å oppleve kunst, kultur og arrangementer her, er kulturtilbudet for folk i Arendal større enn det som skjer innenfor kommunens grenser. Eksempelvis Risør kammermusikkfest, oppsetningene i Bruddet Fjæreheia i Grimstad og Palmesus, Kunstsilø og Kilden teater og konserthus i Kristiansand. Disse er tilgjengelig med en reisetid som en også ville hatt i store deler av Oslo for tilsvarende tilbud. Arendal samarbeider godt med nabokommunene og Agder fylkeskommune om større idrettsanlegg, som skøytebanen i Arendal, friidrettshallen i Grimstad og skiskytterarenaen i Froland.

Else Hagen, *Små barn av regnbuen*, 1975 (Relieff i kopper og emalje). Verket henger i HF-biblioteket ved Universitetet i Bergen og inngår i universitetets kunstsamling. Foto: Alf E. Andresen

Plan for videre vekst 2026-2035

Dette er Arendals kommunedelplan for tiårsperioden 2026-2035 for alt som hører inn under et romslig kulturbegrep: Skapende og utøvende kunst, opplevelser og fellesskap rundt nye og gamle kulturuttrykk, samt aktivitet og deltakelse i idrett og friluftsliv - organisert som uorganisert.

Det er en plan om kommunens aktive tilrettelegging, for alt som beveger oss og for at alle skal oppleve gleden og nytten av å bevege seg. Det er en plan for å støtte dem som skaper resultater: De mange frivillige, som gjerne er ildsjeler i nærmiljøene og aktive i lag og foreninger. Dessuten er profesjonelle, enten de arbeider selvstendig, i en organisasjon eller i kommunen. I respekt for denne store innsatsen - og med et visst håp om hva en forbedret tilrettelegging kan føre til - har planen fått tittelen Mylder!

Kultur som virker

Arendal har allerede mye å være stolt av. Den nye kulturplanen bygger videre på dette, og gjør derfor et stort poeng ut av å bruke bedre og formidle bedre det vi allerede har. Når vi kaller det en plan for videre vekst er det også for å få fram at planen har et bredere formål enn vanlig for mange kulturplaner: Dette er ikke en plan som satser på barn og unge utelukkende for at de skal ha gode fritidstilbud mens de vokser opp, selv om det er viktig nok i seg selv. Planen er heller ikke en samling tiltak for voksne som først og fremst skal sikre et underholdningstilbud etter jobb eller studier.

Dette er en plan der kultur bidrar med ett svar – av flere - for å bidra til Arendals hovedsatsinger, slik de er definert i Arendals overordnede kommuneplan for 2026-2040: Livskvalitet, tillit og demokrati og bærekraftig vekst. Dette er ikke bruk av kunst, kultur, friluft og idrett til noe annet enn det er ment for. Det er tvert om en erkjennelse av hvor viktig kunst og kultur, fysisk aktivitet og naturopplevelser er for kropp og sinn for oss alle. Det som virker på mennesker, det virker også på samfunn.

Derfor trengs kultur i vid forstand, og derfor er kulturpolitikken en av de mest grunnleggende innsatsene i det offentlige, enten det skjer gjennom kommunen, fylket eller staten. Kulturuttrykk er ofte vakre, på samme måte er idretten engasjerende. Men dette er ikke kakepynt eller luksus vi først kan ta oss råd til når alt annet er løst. Kultur er grunnleggende næring. Et dikt hjelper kanskje ikke den som er akutt syk. Men i det lange løp er det ingen tvil om at kultur er like viktig for liv og helse som for eksempel kommunens helsetjenester. Kultur er livsnerven i samfunnet.

Lovpålagte kulturkrav

Dette er Arendals tredje kommunedelplan for kultur. Stortinget vedtok våren 2025 en skjerpet kulturlov som stiller nye krav til kulturplanlegging i kommunene. I tråd med den nye loven er det utarbeidet et omfattende kunnskapsgrunnlag som viser status og utviklingsbehov på det brede kulturfeltet. Denne planen har mål og strategier som er egnet til å møte disse utfordringene, og de er knyttet tett til kommunens hovedutfordringer.

Den nye kulturloven lovfester også et prinsipp om armlengdes avstand til politiske styresmakter for bestemte beslutninger på kulturfeltet: «Avgjerder som i hovudsak skal baserast på kunstnarleg eller kulturfagleg skjønn, skal treffast av personar med relevant fagkompetanse. Politiske styresmakter kan ikkje overprøva eller instruera om innhaldet i slike avgjerder. Dette er ikkje til hinder for overordna styring gjennom økonomiske og juridiske rammer og generelle mål.» (Kulturlova §2a). I Arendal kommune vil det i hovudsak være enkelte tilskuddsordninger som skal forvaltes på kulturfaglig grunnlag, mens prinsippet også er viktig for Bomuldsfabrikens kunstneriske valg og bibliotekets selvstendige rolle som arena for debatt og dialog.

Medvirkning har gjort planen bedre

Det er mange som har bidratt til arbeidet med kulturplanen, som har pågått siden januar 2025. Takk! Gjennom åpne folkemøter og fokuserte temamøter, gjennom besøk i Ungdommens bystyre, barnehage og skoler, gjennom innspillmøter internt i kommunen og med eksterne råd, miljøer og kompetansenettverk. En spesiell takk til alle som tok arbeidet med å levere inn skriftlige uttalelser i høringen fra november 2025 til januar 2026. Det kom inn 28 høringssvar.

Vi har etter beste evne lyttet, delt, diskutert og notert. Med ønske om bedre å forstå feltet, om å bli nærmere kjent med behovene og om å gå i dialog med ulike grupper for å skrive en kulturplan både folk og felt kan kjenne seg igjen i. Klare tilbakemeldinger i høringsrunden har inspirert til en tydeligere form og tematisk inndeling i planen.

Samme mål som i kommuneplanen

Planen er delt inn i tre hovedkapitler, de samme som i Arendals overordnede kommuneplan: Livskvalitet, Tillit og demokrati og Bærekraftig vekst. Hvert hovedkapittel innledes med en verdiorientert tekst og har deretter to delkapitler: Livskvalitet er delt opp i Menneskene og Møteplassene, Tillit og demokrati i Fundamentet og Fellesskapet. Kunsten og Naturen utgjør delene i Bærekraftig vekst.

Mye kan skje og mye vil skje i løpet av ti år. Planen gjør ikke noe forsøk på å beskrive alle tiltak som skal iverksettes i løpet av den tiårige planperioden. Det er i hvert delkapittel formulert et siktemål for 2035. Det skal ha målbare elementer, slik at vi i underveis i planperioden og i 2035 kan vurdere resultatene. Etter dette siktemålet presenteres de lange linjene, tiltak kommunen vil arbeide med gjennom hele planperioden. Deretter er det tatt med tiltak som planlegges gjennomført de første årene i planperioden. Oppvekst- og kulturutvalget vil hvert år få en vurdering av oppnådde resultater og, der det er hensiktsmessig, forslag til nye tiltak det kommende året.

Til slutt i planen er det tatt med en anleggsliste, som viser de langsiktige behovene for utbedring av eksisterende anlegg og bygging av nye.

Ambisiøs plan i stram økonomi

Arendal kommune er i en vanskelig økonomisk situasjon i det året denne planen vedtas. Etter alt å dømme står norske kommuner generelt overfor krevende avveininger mellom behov og økonomisk evne i den kommende tiårsperioden. Gjennomføring av denne kulturplanen er ikke gjort avhengig av økte kommunale bevilgninger. Andre finansieringsmåter av satsinger kan være intern omprioritering og økt ekstern finansiering. Anleggsinvesteringer vil bli fremmet og vurdert i forbindelse med de årlige budsjettbehandlingene i kommunen. Også kulturfeltet må, gjennom de resultatene en kan vise til på kort og lang sikt, godtgjøre at det er verdt å prioritere.

Med Mylder! ønsker Arendal kommune å forsterke samspillet med frivillige, profesjonelle, organisasjoner og andre aktører innen kunst, kultur, idrett og friluft. Visjonen er at vi sammen skaper et sted som utmerker seg i norsk, nordisk og internasjonal sammenheng for kombinasjonen av nettopp kultur og natur og den virkningen det vil ha på gode livsvilkår for alle.

Hva vi snakker om når vi snakker om...

Kultur:

Brukes i denne planen som utvidet kulturbegrep som omfatter all aktivitet innen skapende og utøvende kunst, idrett, friluftsliv og dessuten kultur som omfatter opplevelser knyttet til musikk, litteratur, teater, dans, film og visuell kunst. I virkelig bred forstand er kultur alt mennesker har felles, inkludert vaner, levesett og væremåte. Men så vid er ikke denne planen!

Alle:

Med alle mener vi alle. Ikke folk flest, ikke det store flertallet, men altså alle. Det omfatter alltid også den som føler seg minst som alle andre. Denne skrivemåten er både verdibasert og praktisk. Om du ikke føler deg inkludert i denne formen, test gjerne med å bytte ut «alle» med deg selv og «kultur» med det du liker best å holde på med.

Vi:

Denne planen er vedtatt av bystyret i Arendal, og «vi» uttrykker som oftest kommunen. Noen ganger bruker planen også «vi» om det større fellesskapet som utgjøres av alle i Arendal eller en større del av samfunnet.

Kompassrose, 1654 (Hugd i fjell). Kulturminne ved loshytta på Merdø.
Foto: Gerd Corrigan / Aust-Agder museum og arkiv, avd KUBEN.

Mylder! gjør disse veivalgene

Vi skal bli flinkere til å bruke og formidle det vi allerede har.

Forholdsvis mindre av kommunens kulturmidler skal gå til egen drift og forholdsvis mer skal gå til å støtte skapende miljøer som kan og vil satse.

Vi satser særlig på barn og unge og unge voksne.

Vi skal møte en tid med hurtige samfunnsendringer og behov for bærekraft med å utvikle en særlig endringsdyktig kultursektor.

Livskvalitet

Livskvalitet kjennes på kroppen som følelser av tilfredshet, tilhørighet, trygghet og mening. Livskvalitet er også muligheten for å sanse, skape, utøve og uttrykke.

Det er bevegelse og utfoldelse, opplevelse og deltakelse:
Å skape noe sammen med andre, i et kor eller band, som del av et lag eller en klubb, gjennom felles interesser eller felles engasjement.
Å erfare livet sterkere, dypere eller mer meningsfylt, gjennom å nyte stillheten i skogen eller på havet, gjennom å la seg oppsluke av en bok, et teaterstykke, en håndballkamp eller et kunstverk, gjennom å glemme tid og sted gjennom kroppens bevegelser på dansegulvet, i hallen, på stiene eller på banen.

Å få være og virke som hele seg.
Gjennom fellesskap å bli minnet på vår menneskelighet.

Livskvalitet

1.1 Menneskene:

Folk i bevegelse gjennom hele livet

At mennesker trives, kjenner seg trygge og opplever frihet til å kunne være og utfolde seg som hele seg, er det viktigste for et blomstrende Arendalssamfunn. Gjennom selv å være i bevegelse og gjennom å oppsøke det som beveger oss, viser både forskning og erfaring at kunst, natur og fysisk aktivitet gir økt tilfredshet og livskvalitet. Ved å benytte oss av de mange mulighetene som kulturfeltet gir, kan vi leve meningsfulle liv.

Kommunen ønsker for planperioden å styrke vekstvilkårene for mylderet av mennesker, miljøer og aktiviteter som skaper disse mulighetene. Dette danner også selve utgangspunktet for planens navn: Fra de mange idrettslagene til de profesjonelle kunstnerne, fra de minste historielagene til de største festivalarrangørene, sammen med hele det brede kulturlivet, ønsker kommunen å bidra til økt helårlig og mangfoldig **Mylder!** av folk i bevegelse gjennom hele livet.

«Jeg mener at man ikke skal gjøre vold på sin natur og følge tidsstrømmen i stedet. Det gjelder å følge strømmen i sig selv, enten den går mot eller med.»

«Gabriel Scott: Et levnetsløp»
Gabriel Scott i brev til Robert Kloster d.e.
Sitert i biografi av Truls Erik Dahl

Status – kort fra kunnskapsgrunnet:

Helårsbyen Arendal har et rikt kulturliv med arrangementer i hele kommunen, over 700 lag og foreninger, et mangfold av bredde tilbud og gode muligheter for fysisk aktivitet og fordypning. Vakker nærnatur til skogs og til havs inviterer ut i friluft og bevegelse, sommer som vinter. Fritidskassa øker tilgang til fritidsaktiviteter for barn og unge i lavinntektsfamilier, og er et viktig tiltak som bidrar til å møte utfordringene rundt barnefattigdom. Statistisk sett ligger Arendal på Agdertoppen i opplevelse av tilgjengelighet til kulturtilbud, og like under gjennomsnittet når det gjelder idrettstilbud. (Folkehelseundersøkelsen 2023).

Utviklingsbehov – kort fra kunnskapsgrunnet:

Kommunen behøver å styrke synlighet og attraktivitet særlig blant ungdom, studenter og unge mennesker i etableringsfase. I samarbeid med feltet selv behøver vi å videreutvikle bredde tilbud og stimulere talentutvikling. Til tross for gode forutsetninger, peker Arendals folkehelseprofil (2026) på høy grad av utenforskap, psykisk og fysisk uhelse. Kommunen har svakere befolkningsvekst enn nabobyer som Grimstad og Kristiansand, og et fødselsunderskudd siden 2020. Kommunen behøver å ta en aktiv rolle i å dokumentere og formidle hvordan Arendals kulturelle mylder i sterkere grad kan bidra til økt trivsel, tilhørighet og livskvalitet.

Siktemål 2035

I Arendal er det godt og trygt å bo, uansett hvor en er i livet. Folk flest er aktive, og kommunen har plass nok til alle, både til dem som vil følge strømmen og til dem som heller vil gå mot den. Vi vil se bedre resultater i folkehelseprofilen for Arendal for psykisk og fysisk helse, mindre utenforskap og mer tilfredshet.

Tiltak de første årene:

- Kommunen slutter seg til Fritidserklæringen.
- Jobber for at fritidsstøtte for barn og unge i lavinntektsfamilier blir en fast ordning i kommunen.
- Sikrer at fritidsklubbene har kompetanse på mangfold og inkludering, og jobber for at klubbene oppleves aktuelle og meningsfulle i samarbeid med ungdommene.
- Innen tilrettelagte fritidsaktiviteter styrker kommunen samarbeidet internt og eksternt, og finner løsninger som forbedrer tjenesten.
- I samarbeid med idrett og friluftsliv stimulerer kommunen til økt fysisk aktivitet og bevegelse for styrket folkehelse og livskvalitet hele livet.
- Kommunen etablerer stipendordning og bidrar til å videreutvikle mentorprogram for å styrke talentutvikling innen idrett og kultur.
- Kommunen samarbeider med Arendal Idrettsråd og andre relevante aktører om holdningsskapende arbeid for å øke kjønns- og seksualitetsmangfold i idretten.
- Kommunen stimulerer til økt integrering og flerkulturell deltakelse i Arendals kultur- og samfunnsliv, i samarbeid med Flerkulturelt råd, idrettsråd, kulturinstitusjonene, næringsliv og frivillig sektor.
- I tettere dialog med frivillig sektor, Med hjerte for Arendal-nettverket, Flerkulturelt råd, Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse og Eldrerådet bidrar kommunen til å øke synlighet og styrke formidling av initiativ og prosjekter som øker tilgjengelighet og reduserer barrierer for deltakelse, som bygger fellesskap og motvirker ensomhet.
- Kommunen slutter seg til nasjonal rammeplan for kulturskoler: «Kulturskole for alle».
- Kommunen styrker tilbudene ved Kulturkammeret, styrker intern mangfoldskompetanse og øker muligheter blant barn og unge til kunstnerisk utfoldelse gjennom kulturskolen, de åpne ungdomstilbudene, UKM og Den kulturelle skolesekken. Det etableres årlige omvisninger for ungdomsskoleelever på Kulturkammeret.
- Innbyggertorget, biblioteket og frivillig sektor samarbeider om å bidra til kompetanseheving som trygger og styrker mennesker med behov for det, til selv å mestre den digitale hverdagen.
- I samarbeid med frivillig sektor utvikler kommunen tiltak som styrker Arendal som aldersvennlig kommune - for seniorne både som mottakere og medskapere.
- Gjennom ulike formidlingstiltak som styrker kjennskap til natur- og friluftsområder i kommunen, inklusiv Byløypene, inspirerer kommunen sammen med frivillig sektor til økt fysisk aktivitet og bevegelse ute i naturen.
- Kommunen støtter etablering av flere venneforeninger for å ta vare på og bedre tilgangen til natur- og friluftsområder.

De lange linjene:

- Kommunen jobber for at sosioøkonomiske, helsemessige og kulturelle forhold ikke har noe å si for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter: Alle skal kunne være med på lik linje.
- I samarbeid med fagråd og kompetansemiljøer styrker kommunen sin innsats for talentutvikling og profesjonsutvikling innen det brede kulturfeltet.
- Kommunen jobber bevisst og i samarbeid med ulike aktører om tiltak som styrker Arendals kvaliteter og attraktivitet for innbyggere og besøkende, og særlig for unge mennesker.

Livskvalitet

1.2 Møteplassene: Der fellesskap kan oppstå

Følelser av fellesskap er avgjørende for vår opplevelse av livskvalitet. Holdningene vi har med oss inn i de mellommenneskelige rommene har stor innvirkning på hvordan den enkelte opplever kvaliteten på en møteplass. Vi har alle et kollektivt ansvar for at alle som bor i eller besøker Arendal skal kunne utfolde seg og oppleve trivsel, trygghet og tilhørighet, i byen og i nærmiljøene. Å legge til rette for de gode møteplassene handler også om lave terskler og gode lytteforhold i konkret betydning.

Kommunen skal bidra til å sikre kvaliteten på de fysiske rommene, innendørs som utendørs: Tilrettelagt og egnet for formålet, og tilgjengelige for de som skal bruke dem. Sammen med frivillig sektor, organisasjons- og næringsliv, fylkeskommune og andre kommuner har Arendal kommune et ansvar for å bidra til videreutvikling av lokaler, arenaer og anlegg, lokalt og på vegne av regionen.

*«Her ute er steinhellene fortsatt varme
gresshoppene spiller
Inne bak glasset er stua opplyst og full av
mennesker som prater, ler og spiser
barna løper rundt»*

«Umiskjennelig hennes»
Anngjerd Rustand

Status – kort fra kunnskapsgrunnlaget:

Arendal er kjent som yrende sommerby. Et bredt spekter av møteplasser gjennom kultur-, friluft- og idrettsarenaer fremmer dessuten kreativ og fysisk utfoldelse for alle aldre, hele året. Det er de siste ti årene gjort flere store investeringer på kultur i sentrum. I nærområdene er kulturlivets mange møteplasser og arenaer viktige for livskvalitet, følelse av fellesskap og tillit til hverandre. Det har likevel over tid vært for lite ressurser til vedlikehold og nyetableringer til tross for stort behov, og mens Arendal plasserer seg i midtfeltet av norske kommuner i Norsk kulturindeks, rangerer vi i nederste tredjedel ved tilsvarende idrettsindeks, særlig når det gjelder anleggsdekning (Telemarksforskning 2024).

Utviklingsbehov – kort fra kunnskapsgrunnlaget:

Stramme økonomiske rammer krever god ressursbruk og større grad av strategisk samarbeid på tvers av sektorer. Kommunen har ambisjoner om å bli en bedre vert for store arrangementer og ta en tydeligere rolle i utviklingen av regionale kultur- og idrettsanlegg. Vi skal også styrke egen innsats for å videreutvikle og vise fram de mindre, men ikke desto viktigere, møteplassene i nærmiljøene. For å få til dette må sambruk, samarbeid og kompetansedeling styrkes, både internt i kommunen, på tvers av forvaltningsnivå og kommunegrenser, og med frivillig sektor og andre aktører.

Siktemål 2035

Arendal er en attraktiv, flerkulturell og levende kulturkommune med gode rom for aktivitet og fordypning. Byen inspirerer til opplevelse og etablering og folk opplever trygge fellesskap på inkluderende møteplasser i hele kommunen. Arendal er godt plassert i øverste halvdel på kultur- og idrettsrangeringer av norske kommuner og kommunen har godt egnede og tilgjengelige kultur- og idrettsanlegg.

De lange linjene:

- Sammen med barn og unge videreutvikler kommunen Kulturkammeret som et åpent, trygt og levende ungdomskulturhus midt i byen.
- Kommunen bidrar sammen med frivillig sektor til å videreutvikle lavterskel møteplasser i nabolagene. Dette inkluderer blant annet etablering av nærmiljøfora i oppvekstområdene og å styrke frivilligsentralene som knutepunkt for frivillighet og fellesskap.
- Kommunen, sammen med kultur-, nærings- og organisasjonsliv, videreutvikler Arendal som blomstrende kulturby hele året, med attraktive og trygge byrom der folk vil møtes for fellesskap og opplevelse.

Tiltak de første årene:

- Av hensyn til barn, unge og studenter videreføres gratisprinsippet.
- Kommunen bidrar sammen med idretten, til viktige møteplasser på tvers av generasjoner i hele kommunen. I dialog med Arendal idrettsråd legger kommunen en realistisk vedlikeholdsplan for kommunale idrettsanlegg.
- Etablerer trivselsvakter/resepsjonsløsninger ved flere av kommunens kultur- og idrettslokaler, deriblant Sparebanken Norge Amfi Arendal og Kulturkammeret. Vurderer smarte, nøkkelfrie adgangsløsninger.
- Kommunen bidrar med tomt og kompetanse for å realisere etableringen av GAME Streethouse, som arena og møteplass for uorganisert fysisk aktivitet blant ungdom og unge voksne.
- Kommunen involverer fagkompetanse fra kunst, kultur, idrett og arrangørfelt i tidlige faser av areal- og arenavutvikling, for å sikre kvalitet, tilgjengelighet og egnethet for flerbruk.
- Kommunen videreutvikler samarbeid med fagråd og kompetansesentre for god arenavutvikling for nærmiljøer, fagmiljøer og regionen.
- Med kultur som positiv kraft i sentrumsutviklingen, bidrar kommunen til å videreutvikle byrommene som møteplasser og kulturarenaer.
- I samarbeid med lag og foreninger, styrker biblioteket kulturtilbudet for seniorbefolkningen.
- Kulturkammeret styrker sambruk av rom og øker utleie av lokalene på dagtid for å benytte huset bedre for flere.
- Kommunen bidrar til å videreutvikle den allerede sterke musikkbyen Arendal og bidrar til å øke kvalitet og egnethet på øvingslokaler for musikk.
- I samarbeid med kulturliv og frivillig sektor, styrker kommunen Arendals flerkulturelle møteplasser.
- Kommunen øker tilgjengelighet ved kultur-, friluft- og idrettsarenaer for mennesker med funksjonsnedsettelse.
- Videreutvikler Innbyggertorget som møteplass og servicepunkt, også med økt tilstedeværelse fra ulike fagmiljøer.
- I samarbeid med fagråd, kompetansemiljøer, frivillig sektor og Med hjerte for Arendal-nettverket bidrar kommunen til økt synlighet for de mange organiserte og uorganiserte møteplassene som finnes lokalt.
- I samarbeid med kommunen, kultur- og næringsliv videreutvikles Arendal kulturhus som viktig arena for kunstproduksjoner, store kulturarrangementer og som profesjonelt vertskap for kurs og konferanser.
- Religiøse fellesskap og menigheter representerer gode møteplasser for mange, også som kulturarenaer og tilbydere av kultur- og fritidsaktiviteter i lokalsamfunnet. Kommunen bidrar til renovering av Arendal sentrums signalbygg Trefoldighetskirken, og samarbeider med Trefoldighet menighet om å videreutvikle Trefoldighetskirken som viktig kulturarena i sentrum.
- Forsamlingshusene er viktige arenaer i nabolagene, både de religiøse og de livssynsneutrale. Kommunen ønsker å kunne benytte disse til å bli bedre kjent med lokalt organisasjonsliv, møte lag og foreninger nær der de er og bidra til å synliggjøre aktivitet og muligheter i det enkelte nærmiljø.
- Kartlegger status for kommunale lekeplasser og legger en realistisk vedlikeholdsplan for planperioden, dette inkluderer også lekeplasser tilrettelagt for ulike funksjonsvariasjoner.
- Kommunen utarbeider en anleggspolitisk handlingsplan.
- Arendal bibliotek samarbeider med KUBEN/AAma om feiring av felles historie: 200 år i 2032.

Tillit og demokrati

Tillit og demokrati gir retning for det samfunnet vi ønsker å leve i.

Det samfunnet vi utvikler gjennom medborgerskap og frie ytringsrom.
Som vekker lyst til å bidra, mot til å mene og engasjement for å delta.

Som inviterer inn mangfoldet av stemmer
og holder rom for både dissonans og resonans.

Der vi våger å stole på. Lene oss inn. Holde oss åpne.
Der alle kan være med å bestemme og velge.
Der det er trygt for alle å være og ytre.

Fordi ulike meninger
fører til bedre avgjørelser for flere.
I tillit til oss selv og i tillit til hverandre.
Fordi alt, absolutt alt, blir enklere når vi også har tillit.

Med lit til at vi dypest sett vil hverandre vel.

Tillit og demokrati

2.1 Fundamentet: Trygge, selvstendige og kritisk tenkende mennesker

Det brede kulturfeltet byr på viktige arenaer for medbestemmelse og meningsbrytning. Gjennom å bygge videre på de gode tiltakene for økt livskvalitet, styrker vi også kreativitet og mot til å delta i samfunnslivets mange muligheter for fellesskap. Samtidig lever vi i en tid med et uforutsigbart verdensbilde der demokratiske tillitssamfunn er under press.

Vi ser frie, demokratiske ytringsrom krympe parallelt med en jevnt stigende informasjonsmengde, forsterket ytterligere med eksplosiv bruk av KI. Trygghet, selvstendighet og kritisk tenkning er kvaliteter kommunen aktivt ønsker å legge til rette for, som del av fundamentet som styrker tillit, demokrati og medborgerskap i Arendal. Som forvalter av fellesskapets ressurser, skal kommunen bidra til å holde ytringsrommene åpne og til å styrke vår felles motstandskraft mot desinformasjon.

«Stor er vi-ets kraft, nesten uavslitelige dets bånd, og alt vi egentlig kan gjøre, er å håpe at vårt vi er et godt vi. For kommer det onde, kommer det ikke i formen av 'de', som noe fremmed vi lett kan avvise, det vil komme i formen av 'vi'. Det vil komme som det rette.»

«Min Kamp 6»
Karl Ove Knausgård

Status – kort fra kunnskapsgrunnlaget:

Arendal bibliotek er en viktig og inkluderende møteplass, for barn, unge og barnefamilier, og på tvers av generasjoner og nasjonaliteter. Likevel ligger biblioteket forholdsvis lavt på kulturstatistikk som måler bruk og tilbud. Arendal kommune har hatt Ungdommens bystyre (UB) siden 1997. UB drives av ungdommene selv og koordineres fra 2025 fra Kulturkammeret. Det skal som rådgivende organ gi innspill og anbefalinger til kommunen i saker som gjelder ungdom, men ungdommens innflytelse er ennå ikke stor nok.

Utviklingsbehov – kort fra kunnskapsgrunnlaget:

Biblioteket behøver å sikre aktualitet i fysisk og digital samling for å styrke bruk og forsterke leselyst. Ungdomskulturen må få vokse fram gjennom medbestemmelse og demokratisk praksis, og på ulike arenaer ved kommunens egne institusjoner og gjennom frivillig sektor og i organisasjonslivet, behøver vi å utforske nye metoder for økt reell ungdomsmedvirkning og initiativ. Strukturer ment å sikre ung samfunnsdeltakelse, som for eksempel Ungdommens bystyre, skal videreutvikles.

Siktemål 2035

Kommunen, frivillig sektor, kulturinstitusjoner og idretten har styrket Arendal som demokratisk tillitssamfunn gjennom holdningsskapende arbeid, åpne prosesser, sannferdig informasjon og møter mellom mennesker. Bevisst satsing på reell ung medvirkning har økt samfunns- og valgdeltakelsen blant unge voksne. Arendal har styrket sitt ry som by med demokratiets dansegulv.

Tiltak de første årene:

- Biblioteket styrker innkjøp av fysisk og digitalt innhold i samlingen, og bidrar til kompetanseheving som styrker kritisk tenkning og kildebevissthet.
- Skolebibliotekene utforskes som pedagogisk ressurs for å utvikle lesing, leselyst og kritisk tenkning.
- I samarbeid med Arendal idrettsråd bidrar kommunen til å bygge videre på det gode arbeidet som gjøres innen den organiserte og uorganiserte idretten for mindre utenforskap og styrket psykisk helse blant unge mennesker.
- Som viktig kulturell infrastruktur, også i arbeidet med å styrke beredskap og motstandskraft, styrker kommunen sitt samarbeid med KUBEN/AAMA og de mindre lokale museene, som viktige formidlingsarenaer og arkiv for Arendalregionens kulturarv, identitet og historie.
- I kultursaker som skal til politisk behandling inkluderer vi «Barn og unges oppsummering» for å øke unges forståelse av saksinnhold, og styrke elevrådenes og Ungdommens bystyres reelle innflytelse og medbestemmelse i saker som angår dem.
- Styrker Arendalsuka UNG som lærings- og ytringsarena for barn og unges stemmer, også utover selve Arendalsuka.
- Kommunen bidrar til å styrke aktører og arenaer som jobber bevisst for økt ytringsfrihet, tillit og demokrati, blant annet i dialog med redaktørstyrte lokale og regionale medier.
- Kulturfaglige uttrykksformer, kulturarv og kunstneriske praksiser styrker det frie ord og bidrar til sivil motstandskraft: Kommunen, i samarbeid med det øvrige kunst- og kulturfeltet, stimulerer nysgjerrighet, meningsmangfold og kreativitet gjennom videreutvikling av Den kulturelle skolesekken, kulturskolen, kulturformidling til barnehager og de åpne kulturtilbudene.
- Kommunen videreutvikler eget informasjons- og kommunikasjonsarbeid: Vi formidler det vi allerede har på bedre måter og bidrar til økt synlighet og tilgjengelighet. I første omgang med vekt på barnefamilier, seniorbefolkningen og for flerkulturelle Arendal.
- Kommunen bidrar til å styrke kulturfeltets bevissthet og kompetanse knyttet til ansvarlig og effektiv bruk av KI.
- Kommunen forenkler søknadsprosess for, og saksbehandling av, sine tilskuddsordninger. Dette frigjør mer tid til aktivitet, produksjon og formidling og mindre tid til administrasjon på alle sider av bordet.
- Kulturell infrastruktur og kulturinstitusjoner innarbeides i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyser i forbindelse med beredskapsarbeid.

De lange linjene:

- Kommunen videreutvikler biblioteket som demokratisk møteplass for kunnskap og formidling, med mål om markant økning i besøk og utlån.
- I samarbeid med frivillig sektor videreutvikler kommunen strukturer som styrker barn, ungdom og unge voksnes stemmer i Arendals demokrati- og samfunnsutvikling, med særlig vekt på Ungdommens bystyre og tiltak som øker ung tilstedeværelse og ytringskraft der avgjørelser tas.
- Kommunen bidrar i samarbeid med det brede kulturfeltet, til å utvikle tiltak internt og eksternt som styrker Arendal som demokratisk tillitssamfunn.

Tillit og demokrati

2.2 Fellesskapet: Utvikling gjennom fri villighet

Tillit ligger til grunn for alt godt samarbeid. Arendalssamfunnet er rikt på engasjement, dugnadsånd, kompetanse og gjennomføringsevne. Frivillig sektor med sin store innsats for fellesskap, utvikling og verdiskaping spiller en avgjørende rolle i arbeidet med å styrke tillit og demokrati. Takket være et sterkt arrangørfelt i regionen, profesjonelt som frivillig, er Arendal vertskap for arrangementer på nasjonalt og internasjonalt høyt nivå, som setter byen på kartet.

Det brede kulturlivet sørger dessuten for et hverdagsmylder av mennesker, miljøer og prosjekter som fra dag til dag inspirerer og løfter oss som individer og som samfunn. I samarbeid med privat næringsliv kan vi få til både mer og annet, og Arendal har som stor kommune en viktig rolle å spille i regionen, både som støttespiller og utfordrer. Vi kommer alltid lengre når vi går sammen og løfter i flokk, og i planperioden vil kommunen legge stor vekt på å videreutvikle og skape nye gode samarbeid.

«Gressets språk er hvisking. Henter sangen ut av vinden. Jeg lytter, nynner med i solskinnen, mens jeg går gjennom høyt gress. Vinden. Gresset. Sangen. Og jeg. Det er så lett å gå når hele brystet er fullt av sang.»

«Nød Hjelp.»
MiRee Abrahamsen

Status – kort fra kunnskapsgrunlaget:

Arendal er en arrangørby som gjennom lange tradisjoner for å skape sammen, har flere tusen erfarne frivillige innen idrett og kulturliv. Nettverket Med hjerte for Arendal har siden 2013 spilt en avgjørende rolle for koordinering og prosjektutvikling innen Arendals frivillige sektor.

Kommunen har svakere befolkningsutvikling enn nabobyene og landet som helhet, særlig i aldersgruppen 20-40 år. Dette er en kritisk fase i livet der mange etablerer seg, stifter familie og bygger nettverk. Samtidig er tilbudet om høyere utdanning i Arendal begrenset. Dette bidrar til at mange unge voksne flytter ut og færre velger å flytte til eller tilbake.

Utviklingsbehov – kort fra kunnskapsgrunlaget:

Det er behov for å videreutvikle arrangørfeltet, styrke Arendals deltakelse i regionale prosesser og samarbeidsfora, og tydeliggjøre kommunens rolle som vertskommune for store arrangementer. Vi må våge å heve ambisjonsnivået – også i trange tider.

Vår nest viktigste målgruppe, etter barn og unge, er de unge voksne (20-40 år). Unge voksne behøver å oppdage og oppleve at Arendal er et sted de kan leve hele liv – med rike muligheter for både arbeid, fritid, familiefellesskap og personlig utvikling. Kommunen vil sette denne gruppen i fokus. Samarbeid med næringsliv, utdanningsinstitusjoner og frivilligheten er avgjørende for å lykkes.

Siktemål 2035

Arendal kjennetegnes av et sterkt sivilsamfunn der samarbeid mellom offentlige og private aktører gir resultater utover det vanlige. Gjennom hele året er det blitt flere nasjonale og internasjonale arrangement i Arendal. Et sterkt lag- og foreningsliv gjør det lett å delta og finne steder å føle seg hjemme. Det kan vi se i Ungdata og foreningsstatistikk. Godt lagarbeid har også ført til Arendal tilbyr høyere utdanning på kulturfeltet og Arendal har blitt mer studentby.

Tiltak de første årene:

- Kulturenheten i Arendal kommune organiserer seg med rett kapasitet og kompetanse til å lede an i gjennomføringen av denne planen.
- Som største by og kommune øst i Agder videreutvikler Arendal kommune samarbeid og nettverk på kulturområdet med kommunene rundt oss, for sammen å løfte og styrke vår del av regionen.
- Kommunen etablerer samarbeidsavtaler og årshjul for tettere dialog med Arendal idrettsråd, Friluftsrådet Sør og kunstfeltets kompetansesentre.
- Kommunen etablerer åpne møtepunkter med jevnlig frekvens, for dialog med ulike målgrupper og ulike deler av det brede kulturfeltet, med hensikt å lytte til gjeldende puls og handle mer presist.
- Kommunen etablerer tverrfaglig arrangørforum med årlige møter.
- Flerkulturelle uttrykk og en internasjonal profil er en del av Arendals identitet. Kommunen bidrar til å synliggjøre det flerkulturelle Arendal, bidrar til flere engelskspråklige arrangementer og benytter mangfoldet av nasjonaliteter bosatt i Arendal som kraft i samfunnsutviklingen.
- I samarbeid med idrettsråd og frivillig sektor styrker kommunen Arendals posisjon og attraktivitet som vertskap for store idrettsarrangementer.
- I samarbeid med Agder fylkeskommune løfter og videreutvikler kommunen viktige regionale og nasjonale prosjekter og arrangementer for økt kultur- og idrettsturisme.
- Kommunen videreutvikler samarbeid med videregående opplæring innen kultur- og idrettsfagene, så vi sammen bidrar til å opprettholde og styrke et mangfoldig utdanningstilbud i østre del av Agder.
- Videreutvikler eksisterende samarbeid mellom kultur, skole og frivillig sektor
 - for å styrke estetiske fag i skolen
 - for å kunne tilby alternative opplæringsløp for elever som trenger det
 - for å bidra til synliggjøring og rekruttering av fritidsaktiviteter
- I samarbeid med kulturarvsinstitusjoner og organisasjonsliv, bidrar kommunen til å løfte frem og videreutvikle formidling av Arendals rike by- og kystkultur som vår unike kulturarv, identitet og historie. Blant annet i form av tematiske vandringar og gjennom formidlingsamarbeid med kunst- og kulturfeltet.
- Kommunen deltar aktivt som medlem i regionale nettverk og i Agder Europakontor, og gjennom deltakelse og tverrfaglige samarbeid i internasjonale innovasjons- og forskningsprosjekter, bidrar vi til å styrke kulturfeltet som drivkraft i samfunnsutviklingen.
- Revitaliserer Arendal som FN-by med vekt på den kompetansen byen er vertskap for (Grid Arendal, UN Global Compact mfl.) og lokale initiativ som Art27, for å bidra til å løse globale utfordringer.

De lange linjene:

- I samarbeid med frivillig sektor, næringsliv, kulturliv og idretten bidrar kommunen til å videreutvikle Arendal som bærekraftig arrangørby og som vertskap for markante arrangementer med nasjonal og internasjonal rekkevidde.
- Vi styrker Arendals deltakelse i internasjonale nettverk og søker midler som kan utløse kulturfaglige samarbeid på regionale, nasjonale og internasjonale nivå og bidra til livskraftig samfunnsutvikling.
- Kommunen arbeider for å etablere nytt tilbud innen høyere utdanning innen kulturfeltet i Arendal.

Bærekraftig vekst

Bærekraftig vekst vokser ikke over evne,
men passe fort og i takt med det større økosystemet.
Tilstedeværende. Lyttende. Ydmykt. Responderende.
Med næringsrik grobunn som bidrar til økt stabilitet og dype røtter.
I omgivelser som inspirerer til å strekke seg, blomstre og bære frukt.
Der hver enkelt har mulighet til å bidra autentisk inn til fellesskapet,
med akkurat sin stemme og kraft, sitt perspektiv og blikk.

Uten kunsten mister vi forståelsen og forbindelsen,
inn til kjernen av oss selv
og ut til dypet av den andre.

Uten naturen mister vi alt.

I en verden fylt av støy:
Hvordan velger vi å forvalte verdien av stillhet?
I en verden der håp må bli til handling:
Hvilken verden vil vi gi videre til våre barn?

Bærekraftig vekst

3.1 Kunsten: Vilkår for vekst

Vi løfter betydningen av et sterkt og profesjonelt kunst- og kulturliv i Arendal gjennom å prioritere eksisterende, kommunale kulturkroner annerledes. For å bidra til å øke regionens kunstneriske mylder og kraft, er det viktig å kunne tilby gode og mer forutsigbare rammevilkår som kan stimulere kunstnerisk og kulturfaglig vekst lokalt og i regionen.

Det skal ikke bare være mulig, men også attraktivt å satse og etablere seg i Arendal som kunstner uavhengig av uttrykk, fag og felt. Det skal finnes gode arbeidsrom og økonomiske ordninger som stimulerer til utvikling, produksjon og formidling. Det skal være god tilgang til nettverk og kompetanse.

«Naturen trenger steder å utfolde seg, og det kan den like godt gjøre i mennesket.»

”Odysseen”
Birger Emanuelsen

Status – kort fra kunnskapsgrunlaget:

Arendal er et sterkt kultursentrum i Agder, med lange tradisjoner som musikkby og som arena for både performative og visuelle kunstuttrykk og for festival- og kulturopplevelser med brede nedslagsfelt. Bomuldsfabriken er en markant institusjon for samtidskunst, Agder Nye Teater gjør seg bemerket utover fylkesgrensene, og Arendalsforfattere, i tillegg til film- og tv-produksjon med lokal forankring, gjør suksess på nasjonalt og internasjonalt nivå. I den bredere kategorien «kreative næringer» gikk likevel sysselsettingen i Arendal ned i perioden 2008-22. (Oxford Research)

Utviklingsbehov – kort fra kunnskapsgrunlaget:

Selv om feltet er mangfoldig, er det også forholdsvis fragmentert. Det er behov for å støtte de kunstneriske miljøene mer aktivt og med ulike virkemidler legge mer til rette for at profesjonelle kunstnere og kulturarbeidere har gode vilkår i Arendal, både når det gjelder produksjon og visning av nye uttrykk. Vi behøver å snu grafen for sysselsetting innen kreative næringer. Dette krever omprioritering av kommunale kulturkroner, og tettere samarbeid mellom kommune, arrangørfelt og kunst- og kulturmiljøene. Skaperkraften må få rom – også når den utfordrer etablerte former og strukturer.

Siktemål 2035

Arendal er et godt vertskap og en tydelig stemme for kunstnerisk frihet. Mange flere jobber innen kunst, kultur og kreative næringer, og miljøet er blitt internasjonalt, mangfoldig og selvforsterkende. Bomuldsfabriken og KUBEN er førende i en satsing på kulturturisme. Veksten i de utøvende og skapende miljøene viser seg gjennom flere stipendtildelinger og flere arbeidende kunstnere i kommunen. Sysselsetting innen kreative næringer har økt.

De lange linjene:

- Bomuldsfabriken Kunsthall videreutvikles som kommunens kunstsentrum og som attraktiv heldagsdestinasjon: En ansvarlig, raus og toneangivende formidler av samtidskunst som også arbeider for å stimulere fantasi, kreativitet og skapertrang i befolkningen.
- Kommunen, sammen med kunst- og kulturfeltet selv, videreutvikler Arendal som bærekraftig kunst- og kulturkommune med en tydelig stemme for kunstnerisk frihet.
- I samarbeid med kultur- og næringsliv tilbyr kommunen kurs, veiledning og kompetanseheving som styrker kunstnerisk, kulturbasert og kreativ næring og videreutvikler nettverksarenaer for feltet.

Tiltak de første årene:

- Kommunen tar initiativ til å etablere et felles kulturnettverk på tvers av kunst- og kulturinstitusjonene i Arendal.
- Arendal kommune søker om å bli friby for forfulgte kunstnere, blir en del av fribynettverket ICORN og tar imot sine første fribykunstnere.
- Kommunen etablerer kunstnerstipender og virkemiddel-pakker for det frie, profesjonelle kunstfeltet på tvers av kunststartene.
- Kommunen opprettholder Kulturhusmillionen som styrker Arendal kulturhus som kulturell storstue i sentrum, og etablerer egen tilskuddsordning for ikke-kommersielle aktører som arrangerer på andre arenaer i kommunen.
- Anstendig betaling av kunstnerisk, kulturfaglig og sceneteknisk profesjonell kompetanse er en selvfølge. Kommunen vil særlig passe på der kommunen er med-eier, medarrangør og/eller er involvert med betydelig tilskudd.
- Bomuldsfabriken øker formidlingsaktiviteten ved kunsthallen, løfter formidlingen av den allerede eksisterende kunsten i kommunen og videreutvikler kommunens kunstsamling.
- Bomuldsfabriken etablerer serveringssted og videreutvikler arenaen som heldagsattraksjon.
- Videreutvikler Kraftverket Scene ved Kulturkammeret, som kulturarena for ulike arrangører og publikumsgrupper.
- Kommunen støtter opp om videreutvikling av Munken, som tverrkunstnerisk nettverks-, produksjons- og visningsarena for det profesjonelle kunstfeltet.
- Kommunen legger til rette for tettere samarbeid mellom det frie, profesjonelle kunstfeltet, kreativ næring, kulturinstitusjoner og frivillig sektor innen kunst/kultur.
- Kommunen jobber for at offentlig og privat utvikling av områder og areal inkluderer kunstnerisk/kuratorisk kompetanse i planlegging og gjennomføring.
- I samarbeid med relevante aktører jobber kommunen for etablering av kunstnerresidensordning.
- I samarbeid med kompetansesentre kartlegger kommunen feltets behov og jobber for å utbedre og tilby egnede rom profesjonelt kunstnerisk virke.
- Kommunen etablerer formidlingstiltak som bidrar til å øke synlighet for kunstnere, artister, utøvere og skapere, både i eller fra Arendalsregionen, inklusiv Arendals flerkulturelle kunst- og kulturmiljø.
- Kommune opprettholder vedtak om at 1% av budsjett for større ombygginger og nye offentlige bygg skal avsettes til kunst i offentlig rom.
- Kommunen bidrar til å styrke Arendal som produksjons- og innspillingssted innen film/tv.
- Kommunen bidrar som initiativtaker og samarbeidspart for prosjekter som utforsker og utvikler relasjoner mellom kunst og sted.
- Kommunen bidrar bevisst til økt sysselsetting for profesjonelle kunstnere og aktører innen kreativ næring i regionen:
 - gjennom Den kulturelle skolesekken, kulturformidling til eldre og til barnehager og ved arrangementer i kommunal regi
 - gjennom programmering, kuratering, innkjøp og utsmykning
- Kommunen jobber bevisst ut i fra prinsippet om armlengdes avstand på administrativt så vel som politisk nivå, og forankrer dette i relevante samarbeidsavtaler og interne retningslinjer.

Bærekraftig vekst

3.2 Naturen:

Et sted som blomstrer, igjen og igjen

Det er bare bærekraftig vekst som kan gi vekst for alle og over tid. Et bærekraftig samfunn er også et naturpositivt samfunn som tar hensyn til og ansvar for naturen – også i planverk. Det handler blant annet om å sikre naturens egenverdi og styrke tur- og naturglede, og det handler om å gjøre modige og bærekraftige valg som bidrar til det grønne skiftet med ulike virkemidler.

Det brede kulturfeltet er en viktig aktør for en livskraftig samfunnsutvikling, både som verdiformidler og med klima- og miljøbevissthet inn i eget arbeid. Sammen skal vi videreutvikle Arendal som bærekraftig og attraktivt reisemål, og ytterligere bidra til naturpositiv utvikling på vegne av mennesker, natur og økonomi.

«Spør ikke hva hårkjuka kan gjøre for deg, men heller hva du kan gjøre for hårkjuka.»

«La Alveberget leve!»
Benedicte Meyer Kroneberg

Status – kort fra kunnskapsgrunnet:

Raet Nasjonalpark, de mange kilometerne med skiløyper om vinteren, lagunene av sommerperler i skjærgården, friluftsområdene og nærskogene: Arendals vakre og varierte natur er en stor del av kommunens verdi, der de aller fleste bor nær natur uansett hvor de holder til i kommunen. Både Arendal kommune og frivillige lag og foreninger legger ned et stort arbeid i å vedlikeholde og utvikle et omfattende nett av tur-løyper. Arendal ble i Friluftslivsbarometeret 2025 rangert som nr 15 av landets kommuner: En plassering som inspirerer! Arendal er sertifisert som bærekraftig reisemål. Noe som betyr at hele destinasjonen står sammen om å ta vare på natur, kultur og miljø, at vi styrker sosiale verdier og sørger for økonomisk levedyktighet for lokal næring.

Utviklingsbehov – kort fra kunnskapsgrunnet:

Vår rike tilgang på vakre naturopplevelser og frie naturområder, gir befolkning og besøkende mulighet til naturglede og å oppleve det mange andre steder har mistet: Vi behøver å ta vare på og videreutvikle grønne arealer og friluftsområder. Verden er uten tvil i en natur- og klimakrise som også må få konsekvenser for arealbruk på kulturområdet i Arendal. Vi har behov for nye anlegg som må løses bærekraftig, og samtidig bygge ned minst mulig natur. Flere kultur- og idrettsarenaer behøver å videreutvikles som grønne lokaler og anlegg, og vi har behov for å kartlegge grå arealer for gjenbruk og transformasjon. Det brede kulturfeltet behøver å bidra sterkere inn til resertifisering av Arendal som bærekraftig reisemål.

Siktemål 2035

Arendal har en sterk posisjon nasjonalt som bærekraftig reisemål for store natur- og kulturopplevelser. Det er høy kompetanse og endringsvilje knyttet til bærekraft i Arendalregionens kultur-, idretts- og organisasjonsliv. Sammen tar vi vare på og sikrer naturens egenverdi. Arendal har klatret på Friluftslivsbarometeret, og er på topp 10 blant norske kommuner. Byløypa mellom KUBEN og Bomuldsfabriken Kunsthall og turveien mellom Nesheim og Granestua er fullført.

De lange linjene:

- I samarbeid med fagråd, frivillig sektor og Raet nasjonalpark sikrer kommunen tilgang til et rikt friluftsliv som inspirerer til tur, fysisk aktivitet og utendørsglede hele året, i Arendals vakre og varierte natur til skogs og til havs.
- Kulturlivet er en offensiv pådriver i bærekraftig samfunnsutvikling: Gjennom regionale og internasjonale samarbeid bidrar kommunen til å styrke naturpositiv endringskraft i hele det brede kulturfeltet. Sammen med frivillig sektor, nærings- og kulturliv videreutvikler kommunen Arendal som bærekraftig reisemål.
- Kommunen jobber målrettet for grønn omstilling og bærekraftig ombygg/ transformasjon/nybygg av idretts- og kulturarenaer, med mål om størst mulig grad av arealnøytralitet på kulturfeltet. Grå (allerede utbygde) arealer prioriteres foran grønne og blå («urørt») natur på land eller i vann).

Tiltak de første årene:

- Kommunen bidrar sammen med fagråd og kompetansesentre til kurs og kompetanseheving som styrker endringskraft innen bærekraftig, naturpositivt arrangementsarbeid, gjenbruk, redusert forbruk og sirkulær kulturøkonomi.
- Kommunen jobber for å ta vare på eksisterende markaområder og vurderer å etablere flere markaområder i forbindelse med planarbeid.
- Kommunen bidrar til kartlegging av friluftsområder for oppdatering av kartdata og Miljødirektoratets Naturbase, slik at arealdisponeringer i kommunen bygger på tilstrekkelig faglig grunnlag.
- Etablerer gangsti Bomuldsfabriken – KUBEN, for en sammenhengende byløype.
- Prosjekterer turveiforbindelse Nesheim – Granestua.
- Prioriterer miljøvennlige nærmiljøtiltak og bærekraftige prosjekter som tar ansvar for naturens egenverdi, fremmer bærekraftig benyttelse av ressursene og styrker lokale fellesskap.
- Kommunen samarbeider med Friluftsrådet Sør, relevante lag og foreninger innen natur/friluft, barnehager og skoler
 - om fysisk merking av turstier og -områder
 - om fadderordninger for naturområder i nærmiljøene
 - om mer friluftsbasert undervisning
- I henhold til kommuneplanens arealstrategi prioriterer og styrker kommunen turområder i nærmiljøene og jobber for universell utforming av flere stier, sikrer tilgjengelighet til nærskogene og til strandsone ved sjø og vann, og jobber for en sammenhengende grønnstruktur.
- Som bærekraftig reisemål, bevarer og videreutvikler kommunen Arendals landskapskvalitet:
 - parker og grønne lunger i sentrum
 - skog, friluftsområder og grønne lunger i nærmiljøene
 - gamle ferdselsårer
 - skjærgården
- Ved rehabilitering av kunstgressbaner for breddefotball begynner kommunen utfasing av plastholdig ifyll.
- Ved rehabilitering skal alle lysanlegg utendørs og innendørs erstattes med LED-belysning.
- Reviderer Kommunedelplan for grønnstruktur i Arendal kommune (2005).
- Samarbeider med lokale og regionale kulturarvsinstitusjoner om formidling av immateriell kulturarv relatert til tradisjonshåndverk, naturforståelse, mattradisjoner, høsting og ansvarlig bruk av naturressurser.
- Gjennom økt merking og styrket formidling bidrar kommunen til økt synlighet og tilgjengelighet for Raet nasjonalpark, besøkssenteret og nasjonalparkpartnere.

Handlingsprogram for anlegg og områder - friluft, idrett og kulturarena 2026 – 2035

Bystyrets årlige rullering av handlingsprogrammet, avgjør prioritering av anleggene.

Det understrekes at oversikten under her er uttrykk for anleggsbehov på kultur-, idrett- og friluftslivsområdet. Gjennomføring avhenger av finansiering. De fleste anleggene kan delvis finansieres over spillemidler. Som hovedregel kan det søkes om inntil 1/3 av godkjente kostnader på ordinære anlegg.

Spillemidler til bygging og rehabilitering av nærmiljøanlegg, idretts- og friluftslivsanlegg skal bidra til infrastruktur som gir befolkningen mulighet til å drive fysisk aktivitet, både i regi av den frivillige, medlemsbaserte idretten og gjennom muligheten for egenorganisert, fysisk aktivitet.

Spillemidler til kulturarenaer skal bidra til at det bygges egne lokaler, bygninger og utearenaer, som gir rom for ulik kulturell virksomhet med fokus på deltakelse, utøvelse og formidling av kunst og kultur. Kulturarenaer defineres som kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur.

Oversikten fra bl.a. Arendal idrettsråd viser, at det er stor underdekning på anlegg generelt. Dette vises også i Norsk idrettsinndeks/Telemarksforskning.

Når det gjelder kulturarenaer, så har kommunen ikke noe felles organ å forholde seg til slik som den har med idretten. Oversikt og prioritering her er derfor basert på innspill og kulturenhetens kunnskap om behov på området. I planperioden vil kommunen etablere tettere samarbeid med kulturlivets aktører for å få innspill til prioritering av kulturlivets behov.

Den årlige rulleringen av handlingsprogrammet åpner for at anlegg som ikke er på oversikten under her, kan legges til. Det at planen har et tiårsperspektiv, kan føre til at nye anlegg kommer til og at noen kanskje faller ut.

Den kommunale anleggslisten er en oversikt over nye anlegg som ønskes eller eksisterende som har eller vil få behov for rehabilitering i planperioden. Eventuell realisering gjøres i forbindelse med behandling av kommunens langsiktige investeringsplaner og kommunens årlige handlings- og økonomiplaner.

Foreningseide anlegg prioriteres alltid før kommunalt eide anlegg i spillemiddelsammenheng. Arendal kommune forskutterer spillemidler ved ventetid. Dette gjør det enklere for lag og foreninger å etablere egne anlegg. For å dekke anleggsbehovet, så er det avgjørende for Arendal at idrettslagene bidrar til utbygging. I Arendal kommune eier idrettslagene 52% av anleggene. Til sammenlikning eier idretten 29% i Kristiansand kommune.

Kulturlokaler, idrettsanlegg og friluftslivsanlegg er alle viktige møteplasser, der mennesker treffes for å utøve aktivitet eller bare være sammen. En anleggsplan skal bidra til at vi har anlegg for ulike behov. I tillegg er målet at alle oppvekstområder skal ha lavterskel-møteplasser, ofte med utgangspunkt i skoler eller forsamlingslokaler.

I anleggslistene har vi prioritert investeringer i kortsiktige og langsiktige tiltak. Kortsiktige tiltak regnes for tiltak i perioden før 2030 og langsiktige tiltak for perioden etter 2030. Den årlige rullering av anleggslisten, kan endre på prioriteringene her.

Idretts- og friluftslivsplanlegg - behov idrettslagseide eller private anlegg

* Anlegg som er merket med «søkt 2025 eller 2026», blir sannsynligvis alle realisert i løpet av 2026 eller 2027.

** Årstall ført opp under rehabilitering av kunstgressbaner, er det året det kan søkes om spillemidler til rehabilitering. Det kan gis tilskudd etter 10 års bruk. Alle kunstgressbanene har i dag plastholdig ifyll. Dette skal utfases og erstattes med miljøvennlig ifyll ved rehabilitering.

Anleggssted	Anleggstype / beskrivelse	Eier / søker	Kan søke spillemidler	Tids-horisont
Seilerhytta	Rehabilitering av brygge	Arendals seilforening	Søkt 2026	Kortsiktig
Gjennestad o-kart	Rehabilitering o-kart	Øyestad IF Alliance	Søkt 2026	Kortsiktig
Parkveien	Game Streethouse Arendal	Arendal Streetbasket klubb	Søkt 2026	Kortsiktig
Hove kunstgressbane	Rehabilitering av Lysanlegg - LED	Trauma IF	Søkt 2026	Kortsiktig
Rygene kunstgressbane	Rehabilitering av lysanlegg - LED	Rygene IL	Søkt 2026	Kortsiktig
Kloppedal diskolf	Nybygg klubblokaler	Sørfjell IL	Søkt 2026	Kortsiktig
Nordbødalen	Sykkelanlegg - pumtrack	Arendal singletrack	Søkt 2026	Kortsiktig
Kjenna lysløype	Rehabilitering lysanlegg til LED (nærmiljøanlegg)	Trauma IF	Søkt 2026	Kortsiktig
Songe diskolfbane	Nybygg faste diskolfkurver (nærmiljøanlegg)	Songe Vel	Søkt 2026	Kortsiktig
Tyholmen videregående skole	Nybygg trimpark (nærmiljøanlegg)	Agder fylkeskommune	Søkt 2026	Kortsiktig
Vindholmen – Arendal folkebad	Svømmeanlegg planlegges med byggestart etter vedtak om oppstart. Endelig vedtak om anlegget skal realiseres, vedtas av Arendal Fossekompani senest august 2026. Dersom Arendal Fossekompani vedtar ikke å bygge folkebadet, må Arendal kommune umiddelbart starte planlegging av svømmeanlegg i kommunal regi.	Arendals Fossekompani	NEI	Kortsiktig
Flosta trialbane	Utbedring bane med LED-belysning og parkering	Flosta trialklubb	JA	Kortsiktig
Sandnes lysløype	Rehabilitering	Tromøy idrettslag	JA	Kortsiktig
Nesheim skole	Rehabilitering ballbinge	Austre Moland UIL	JA	Kortsiktig
Brattåsen hoppanlegg	Bygge om K40 til K30	Øyestad IF Alliance	Må avklares	Kortsiktig
Ulike områder	O-kart – behov for kart over nye områder samt oppgradering/fornyning av gamle kart	Flere idrettslag	JA	Kortsiktig
Flosta	Rehabilitering av bryggeanlegg	Flosta motorbåtforening	JA	Kortsiktig
Vatnebu kunstgressbane	Rehabilitering av kunstgressbane, 9-bane (2023)	Flosta IL	JA	Kortsiktig
Myra kunstgressbane	Rehabilitering av Myra kunstgressbane, 11-bane (2027)	Myra UIL	JA	Kortsiktig
Nedenes kunstgressbane	Rehabilitering Multicom Arena, 11-bane (2027)	Øyestad IF	JA	Kortsiktig

Hisøy kunstgressbane	Rehabilitering av kunstgressbane, 11-banen (2028)	Hisøy IL	JA	Kortsiktig
Hove kunstgressbane	Rehabilitering av Hove kunstgressbane, 11-bane (2030)	Trauma IF	JA	Kortsiktig
Sandnes kunstgressbane	Rehabilitering av Sandnes kunstgressbane, 11-bane (2030)	Tromøy idrettslag		Kortsiktig
Ulike anlegg i hele kommunen	Strømsmart i sør – støtteordning fra Sparebanken Sør via Sørfondet 2025 - 2028 Prosjektets mål er å redusere energibruk og driftskostnader knyttet til lysanlegg for idrettslagene i Agder på eksisterende idrettsanlegg og idrettsbygg der dette er relevant. Alle typer idrettsanlegg omfattes av ordningen – inkludert klubblokaler, garderobes og tilhørende arealer – forutsatt at rehabiliteringen kvalifiserer for spillemidler og at spillemiddelsøknaden blir godkjent.	Flere idrettsanlegg har meldt inn behov om utskifting av eldre lysanlegg til LED – anlegg. Prioritering av anlegg gjøres i den årlige rullering av planen.	JA	Kortsiktig
Aktuelt areal er Røyermyr (inn ved vekt /Haslestad) men ingen endelig avklaring	Skyteanlegg – Riflebaner (100m, 200m), leirduebane, kortholdsbaner (30m, 25m, feltbaner), klubbhus, parkering. Er utarbeidet rapport for prosjektet. Dialog med Heimevernet om samarbeid. Må utarbeide reguleringsplan.	Arendal Jeger- og fiskeforening, Arendal pistolklubb, Ugland skytterlag, Dynamiske skyttere Arendal	JA	Langsiktig
Ikke avklart	Landbasert seileanlegg og andre vannsportaktiviteter	Arendal seilforening. Regionalt anlegg.	JA	Langsiktig
Ikke avklart	Båtsportanlegg (sjø/land) for motorisert aktivitet. Behov for å avsette areal i sjø.		JA	Langsiktig
Arendal idrettspark	Hoppanlegg ski - rekruttanlegg	Øyestad IF	JA	Langsiktig
Brekka ridebane	Rehabilitering/oppgradering ridebane	Brekka rideklubb	JA	Langsiktig
Ikke lokalisert - mulig som et uteanlegg til alternativ Vindholmen	Svømmeanlegg utendørs - triathlon	Arendal Triathlon	JA	Langsiktig
Ikke lokalisert	Cricketanlegg	Hisøy IL	JA	Langsiktig
Skytebanen	Rehabilitering av kunstgressbanen, 9-bane (2032)	Granehallen AS	JA	Langsiktig
Lunderød kunstgressbane	Rehabilitering Skarpnes arena, 11-bane (2033)	Øyestad IF	JA	Langsiktig
Stuenes skole	Rehabilitering av kunstgressbane, 7-bane (2034)	Sørfjell IL	JA	Langsiktig
Norac	Rehabilitering av kunstgressbanen, 9-bane (2035)	Granehallen AS	JA	Langsiktig
Hisøy skole	Rehabilitering av kunstgressbanen, 7-bane (2036)	Hisøy IL	JA	Langsiktig

Idretten har meldt inn store behov knyttet til kommunens egne anlegg. Det meldes behov for nye anlegg, og renovering og utvidelse av eksisterende anlegg. Det er behov for å utarbeide en egen handlingsplan for de kommunale anleggene. I oversikten under her, så er noen anlegg gruppert sammen i påvente av handlingsplanen. Handlingsplanen vil utarbeides i et samarbeid mellom Arendal idrettsråd, Arendal eiendom og kulturenheten.

Idretts- og friluftslivsbygg - behov kommunale anlegg

Anleggssted (alfabetisk rekkefølge)	Anleggstype / beskrivelse	Eier / søker	Kan søke spillemidler	Tidshorison
Arendal idrettspark - skøytebanen	Utskifting av asfaltdekke til betongdekke. Rehabilitering av lysanlegg til LED. Ombygging av kjøleteknisk rom.	Arendal kommune – regionalt anlegg	Søkt 2025, fornyet 2026	Kortsiktig
Stinta barneskole	Rehabilitering ballbinge (nærmiljøanlegg)	Arendal kommune	Søkt 2026	Kortsiktig
Torvet	Universelt utformet aktivitetsområde med ulike aktivitetselementer kombinert med leikeplasser	Arendal kommune	Avhenger av tiltak	Kortsiktig
Stølsvika	Nærmiljøanlegg, renovering toaletter, opprusting sti og etablering av baderampe. Fått tilskudd (friluftslivsmidler)	Arendal kommune – statlig sikret friområde	NEI	Kortsiktig
Byløypa	Sammenhengende trasé Byløypa - fra Kuben til Bomuldsfabriken	Arendal kommune	JA	Kortsiktig
Bymarka	Turløype Nesheim - Granestua	Arendal kommune	JA	Kortsiktig
Tromøyhallen, Stueneshallen, Hisøyhallen, Birkenlundhallen, Nedeneshallen	Idretten har spilt inn behov for utbedringer i alle hallene. Utbedringer må innarbeides i kommunal handlingsplan og innarbeides i årlige investeringsbudsjett.	Arendal kommune	Avhenger av tiltak	Kortsiktig
Arendal skatehall	Fornyelse ramper	Arendal kommune	JA	Kortsiktig
Arendal idrettspark	Behov for rehabilitering av utendørs tennisbaner og basketballbaner	Arendal kommune	JA	Kortsiktig
Arendal Idrettspark	Ombygging av kjøletårn til tørrkjøling. Gir betydelig reduserte driftskostnader og miljøgevinst (legionellproblematikk forsvinner)	Arendal kommune	Må avklares	Kortsiktig
Arendal øst	Ny utendørs skatepark i betong – kan brukes til all rullende aktivitet	Arendal kommune	JA	Kortsiktig
Kloppedalsmyra	Nærmiljøanlegg	Arendal kommune	JA	Kortsiktig
Turstier, badeplasser, friområder, inkludert merking	Oppfølging av plan for friluftslivets ferdselsårer (2022) og kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming av friluftslivsområder (2025)	Arendal kommune og i samarbeid med lag/foreninger	Avhenger av tiltak	Kortsiktig og langsiktig
Sparebanken Norge Amfi Arendal (Sør Amfi)	Arrangementshall: Ombygging til fire spilleflater håndball. Dette inkluderer bygging av ny turnhall i idrettsparken.	Arendal kommune - regionalt anlegg	JA	Langsiktig
Arendal idrettspark	Fotballhall – kald hall – over kunstgress	Arendal kommune – regionalt anlegg	JA	Langsiktig
Arendal idrettspark og Norac stadion	Rehabilitering av kunstgressbaner med undervarme, inkl LED lys	Arendal kommune	JA	Langsiktig
Arendal idrettspark, Stuenes stadion, Moltemyr kunstgress	Rehabilitering av kunstgressbane uten undervarme, inkl LED-lys	Arendal kommune	JA	Langsiktig
Lunderød, Bjønnes, Stuenes stadion	Rehabilitering av klubbhus	Arendal kommune	Avhenger av tiltak	Langsiktig
Lunderød stadion	Lys (LED) på stadion. Ikke lys fra før, behov for å kunne utvide brukstid/sesong, nytt lydanlegg	Arendal kommune	JA	Langsiktig
Asdal	Ny idrettshall – må avklare behov knyttet til ny skolestruktur Arendal vest	Arendal kommune	JA	Langsiktig

Kulturarenaer – behov organisasjonside eller private anlegg

Anlegg merket med * er anlegg det ble søkt støtte til i 2025. Ingen anlegg fikk støtte fra kommunen.

Anleggssted	Anleggstype / beskrivelse	Eier / søker	Kan søke spillemidler	Tids-horison
Forsamlingslokaler, klubbhus, kulturlokaler, møteplasser, lokalmu-seer	Det er meldt inn utbedringsbehov på flere forsamlingslokaler i forbindelse med søknad om kommunal støtte, se anlegg merket *. De siste årene har det på grunn av den økonomiske situasjonen ikke vært gitt noe kommunalt tilskudd til forsamlingslokaler/kulturlokaler. Støtteordningen for tilskudd til rehabilitering av kunstgressbaner og tilskuddsordningen til drift/vedlikehold lysløyper, utvides derfor (fra 2027) til også å inkludere alle former for kulturbygg, forsamlingslokaler og idrettsanlegg i regi av lag, foreninger og ideelle organisasjoner.		Avhenger av type tiltak	Kortsiktig
Arendal kulturhus	Nytt sitteamfi i salen Store Torungen, samt renovering av balkongplasser. Ny orkestergrav og amfi foran sceneområdet. Orkestergrav med heis til flygelgarasje og kjeller. Nytt scenegulv til Store Torungen.	Arendal kulturhus AS	JA	Kortsiktig
Munken	Grafikkverkstedet	Grafikkverkstedet	JA	Kortsiktig
Munken	Renovering av konsert- og arrangementslokaler	MONK AS	JA	Kortsiktig
Lunderød	Bygging av beredskapsanlegg	Norsk folkehjelp Arendal	NEI	Kortsiktig*
Furuheim eldresenter	Diverse utbedringer, varmpumper, akustikk, malerarbeid	Øyestad helselag	Må avklares	Kortsiktig*
Sandvigen grendehus	Rehabilitering av tak	Gamle Sandvigen vel	Må avklares	Kortsiktig*
Røde Kors huset	Nødstrøm	Arendal Røde Kors	NEI	Kortsiktig*
Speiderhytte Ytre Skauholmen	Rehabilitering tak	Øyestad speidergruppe	Må avklares	Kortsiktig*
Nersten bedehus	Handicap toalett	Nersten bedehus	Må avklares	Kortsiktig*
IØGT-huset Nygata	Varmepumper	Losje Starkad av IØGT	NEI	Kortsiktig*
Øyestad menighetscenter	Bygging av vei	Øyestad sokn	NEI	Kortsiktig*
Parkinsonhytta Spornes	Veranda og vei	Agder Øst parkinsonforening	NEI	Kortsiktig*
Kultursenter Wataha Camp	Reparasjon av grunnmur, indre vegger og el. Anlegg	Wataha Camp	Må avklares	Kortsiktig*
Det Lindvedske hus	Renovering sikringsskap	Arendal kunstforening	NEI	Kortsiktig*

Kulturarenaer – behov kommunale anlegg

Anleggsted	Anleggstype / beskrivelse	Kan søke spillemidler	Tidshorisont
Hisøy skole, fritidsklubben	Utbedring inneklima. Lokalene er nå stengt for bruk.	Avhenger av tiltak	Kortsiktig
Moltemyr skole	Utvide lokaliteter fritidsklubb i sammenheng med endring av skolestruktur og nærmiljøetsatsing.	Avhenger av tiltak	Kortsiktig
Myra grendehus	Ombygging og oppgradering av klubbrom – i samarbeid med Myra UIL	Avhenger av tiltak	Kortsiktig
Fritidsklubber	Generelt behov for opprusting/utbedringer av areal til fritidsaktiviteter	Avhenger av tiltak	Kortsiktig
Bomuldsfabriken	Tak renoveres i 2026. Det er også nødvendig med rehabilitering av fasader, dører og vinduer. Bygningsmassen, som inneholder Norges største kunsthall, uteområdene og gruvene planlegges utviklet som besøks- og opplevelsesmål i retning av f.eks. Danmarks «Louisiana». Ses også i sammenheng med utvikling av Byløypa mellom Kuben og Bomuldsfabriken. Universell utforming av inngangspartiet utføres med en midlertidig løsning i påvente av gjennomføring av utviklingsplanene.	Avhenger av tiltak	Kortsiktig og langsiktig
Arendal bibliotek	Lesesal - Arbeidsplassene på lesesalen er fra 1998 da bygget var nytt. Møblene tilfredsstillende ikke dagens krav til ergonomisk utforming. Det trengs 15-20 arbeidsplasser med hev/senk-bord /skjerming/belysning/stol Auditoriet - Høgtalerne i Auditoriet er fra 1998 og bør byttes til mer oppdatert teknologi. Det trengs også et sceneteppes ved endeveggen av akustiske og estetiske hensyn Eventyrhula - Utstyr og møbler i eventyrhula er i stor grad det samme som da bygget stod nytt i 1998. Det er et stort behov for oppgradering av møbler og utstyr	Avhenger av tiltak	Kortsiktig
Torvet	Utvikle Torvet som møteplass – felles satsing med de private aktørene rundt Torvet og Torvgata.	NEI	Kortsiktig
Kulturkammeret	Nytt gulv Hjertekammeret, skifte kjøkkenet på Smia, inngangspartiet (må sees i sammenheng med foajéområde, klubben og kjøkkenet på Smia).	Må avklares	Kortsiktig
Utvikle byrom	Behov for oppgradering av flere byrom i sentrum. Utvikle disse og se dem i sammenheng med byfornyelse i aksene sentrum mot Munken, Game, Kuben og Bomuldsfabriken.	Avhenger av tiltak	Kortsiktig og langsiktig
Kommunale kulturlokaler og øvingsrom, frivilligsentraler	Utbedringer må innarbeides i kommunal handlingsplan og innarbeides i årlige investeringsbudsjett. Også behov for kartlegging akustikk av rom/bygg som brukes til musikkutøvelse.	Avhenger av tiltak	Kortsiktig og langsiktig

Avgrensninger og oppfølging av planen

Mylder! som Arendals kommunedelplan for kultur 2026 – 2035 er en del av en større kommunal plansamling.

Kommuneplanens samfunnsdel Arendal mot 2040, og **kommuneplanens arealdel** er veivisere for kommunens ønskede samfunnsutvikling.

Kulturplanen bidrar også til å realisere målsettinger og satsingsområder kommunen har i andre planer, som **næringspolitisk handlingsplan og i Arendals strategidokumenter innen reiseliv og sivilsamfunn**.

Kulturminner og kulturmiljø er nærliggende temaer som kulturplanen nærmere omtalt i egen plan: **Kommunedelplan for kulturminner** fra 2020.

Innbyggertorget, som er en del av kulturenheten, er kun kort inkludert i denne kulturplanen. Dette fordi Arendals arbeid med **innbyggerdialog** skal sees helhetlig på i egen plan.

Kulturplanens mål og strategier vil følges opp i det årlige arbeidet med **handlings- og økonomiplan**, som vedtas av bystyret i desember hvert år. Her vil vi benytte anledningen til å gjøre prioriteringer og legge en mer detaljert plan for gjennomføring det kommende året.

«Det er ingenting som styrker en ung guttepike som å hve det spydet sju-åtte meter lenger enn den nærmeste konkurrenten, og etterpå høre de voksne tiske om talentet mitt og at jeg kom til å havne i norgestoppen hvis jeg satsa videre. (...) Jeg var som en gal, trente fem-seks ganger i uka og tilbrakte timevis på den helvetes banen, der jeg i løpet av åra jeg holdt på må ha kasta spydet rundt jorda både én og to ganger.»

«Prostata» Bård Nannestad

Forankring og inspirasjon

Arbeidet med og innholdet i Mylder! Vekstplan for kunst, kultur, friluft og idrett er lovmessig forankret:

Grunnloven § 100: «Ytringsfridom skal det vere.» Denne grunnleggende bærebjelken som baserer seg på sannhets-søken, demokrati og individets frie meningsdanning. Vi legger til rette for et åpent og opplyst offentlig ordskifte.

Kulturlova, sist endret ved lov 9.mai 2025, som krever at kommuner har en skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet, og også fastsetter overordna mål og strategier for feltet, i henhold til **plan- og bygningsloven** kapittel 8 og 11. Mylder! er på planmessig nivå en kommunedelplan, og detaljert beskrivelse av status og utviklingsbehov er samlet i eget kunnskapsgrunnlag.

Det er kommunenes oppgave å drifte bibliotek etter **Folkebibliotekloven**. Loven forankrer bibliotekenes rolle som allsidig og aktuell offentlig arena og møteplass. Biblioteket skal bidra til kunnskap, utdanning og andre kulturelle aktiviteter, i tillegg til å stille bøker og andre medier til gratis rådighet.

Kulturskolen er en del av **Opplæringsloven, kapittel 26**. Kommunen er pålagt å ha et tilbud om kulturskole til barn og unge, organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet, der elevene skal få delta i ulike aktiviteter der de får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk i et trygt og godt skolemiljø.

Av andre lovtekster relevante for feltet nevnes **Kulturminneloven** om vår felles kulturarv og identitet, og **Åndsverkloven** som gir rettigheter til de som skaper, fremfører eller investerer i åndsverk.

Kartlegging, meldinger, rapporter og veiledere som bidrar i arbeidet vårt (alfabetisk rekkefølge):

- Alle inkludert! Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftaktiviteter, 2024-2026
- Cultural entrepreneurship, mobilisation and co-creation for a regenerative city centre development and visitor management by Lisbeth Iversen in *Cities 174* (2026)
- Culture and Democracy: the evidence (2023) FNs konvensjon om barnets rettigheter
- Kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming av friluftslivsområder i Arendal kommune 2025
- Kulturens tilstand 2024 – tilgjengelighet (Kulturdirektoratet 2025)
- Kulturfeltets plass i kommunalt og regionalt planarbeid (KS, 2025)
- Kulturfeltets plass i samfunnsutviklingen (KS/SØA rapport nr 34-2024)
- Leselyststrategien 2024-2030 “Sammen om lesing”
- Nasjonal reiselivsstrategi 2030
- Nasjonal strategi for kunstig intelligens (2020)
- NOU 2025:7: «Musikklandet»
- Norsk kulturindeks
- Norsk idrettsindeks
- Psykisk helse – barn og unge. Forvaltningsrevisjonsrapport, Arendal kommune (2025)
- Rammeplan for kulturskolen: «Kultur for alle»
- Regionaløkonomisk analyse av kunst og kultur i Agder (SØA/Oxford research 2024/2)
- Stortingsmelding 8 (2018-19): «Kulturens Kraft»
- Stortingsmelding 18 (2020-21): «Opplive, skape, dele»
- Stortingsmelding 22 (2022-23): «Kunstnarkår»
- Stortingsmelding 23 (2020-21): «Musea i samfunnet»
- Stortingsmelding 35 (2024-25): «Norges arbeid med bærekraftsmålene»
- Strategi for å styrke motstandskrafta mot desinformasjon (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2025-2030)
- Trygge arenaer? Skeives erfaringer i idretten (Rapport 902, Telemarkforskning, 2024)
- Veikart for Kreativ næring (Nærings- og fiskeridepartementet, 2024)
- What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review (WHO Europe 2019)

Kommunale og regionale planer som Mylder! går i dialog med:

- «Arendal mot 2040», Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2040
- Kommuneplanens arealdel 2023-2033
- «Arendal hele året», Arendals reiselivsstrategi 2022-2026
- «Grønn vekst i Arendal», Næringspolitisk handlingsplan 2024-2027
- Kommunedelplan for grønnstruktur i Arendal kommune (2005)
- Kommunedelplan for kulturminner, Arendal kommune (2020)
- Kommunedelplan for naturmangfold, Arendal kommune (2024)
- «Samskaping i Arendal», Arendals sivilsamfunnsstrategi (2018)
- Sti- og løypeplan, Arendal kommune (2009)
- Temaplan for friluftslivets ferdselsårer (2022-2025)
- «Kultur i alt vi gjør», Kristiansand kommunes kulturstrategi (2025-2030)
- Regional plan for fysisk aktive liv i Agder 2024-2034
- Regionplan Agder 2030
- «Økt deltakelse for bedre levekår», Frivillighetsstrategi for Agder 2022-2030

Kulturplanen går også i dialog med Arendals kulturliv gjennom tekst og bilder. Takk til Arendal seilforening, Øyestad IF/ØIF Arendal, Canal Street, Bomuldsfabriken Kunsthall og Agder Nye Teater som har lagt til rette for øyeblikk som dyktige fotografer har fått foreviget: Bilder vi nå får bruke til visuelt å fortelle noe av mylderet som finnes i kommunen.

Om kunstnerne i planen:

Leonard Rickhard (1945-2024), billedkunstner fra Tvedestrand, som hadde sitt liv og kunstneriske virke ved sitt atelier på Tyholmen i Arendal. Rickhard var en av Norges mest innflytelsesrike malere etter andre verdenskrig og en viktig drivkraft for kunstmiljøet i Arendal. Rickhard hadde en sentral rolle i etableringen av Bomuldsfabriken Kunsthall på 90-tallet.

Else Hagen (1914-2010), billedkunstner med deler av sin oppvekst i Nesgata på Eydehavn. Hagen regnes som en av de viktigste norske kvinnelige kunstnerne innenfor modernismen i Norge. I tillegg til maleri, grafikk og illustrasjon, skapte hun også store materialbilder i offentlig rom. Hagen er viet et eget utstillingsrom ved Eydehavnmuseet.

Anders Gjennestad (1980 -), billedkunstner fra Arendal, som er bosatt i Berlin. Gjennestad arbeider med street art og er også kjent under kunstnernavnet Strøk. Gjennestad har skapt store stedsspesifikke verk i offentlig rom verden over. Vi kan også finne hans verk flere steder i Arendal kommune - som blant annet ved Gruvene skulpturpark, som er en del av Bomuldsfabriken Kunsthall.

Agder Nye Teater skaper forestillingen *Mor og barn* (Jon Fosse) i en nedlagt barnevognbutikk i Arendal (2021-2023). Foto: Ivo Ek

Mylder!

